

Nieuwsflitsen

Nieuwsflitsen is een periodieke uitgave van de heemkondekring 'Loon op 't Sandt'

Verschijnt 6 keer per jaar

Correspondentieadres redactie: Castellanie 40, 5175 DD Loon op Zand

Emailadres: nieuwsflitsen@heemkondekringloonoptsandt.nl

Jaargang 05. Nr. 05 1 september 2012

In dit nummer onder andere:

☐	Heemkondekring aanwezig op Dag van Loon	pag. 2
☐	Heemcentrum 't Schoor op bezoek in Loon op Zand	pag. 2
☐	Jan van Iersel over het Mombersbos	pag. 2
☐	Boekentips	pag. 3
☐	Excursie naar Oosterhout op 13 oktober	pag. 3
☐	Monumentennieuws uit eigen omgeving	pag. 3
☐	Ter verduidelijking	pag. 4
☐	Schenkeningen aan onze heemkondekring	pag. 4

De algemene ledenvergadering van 12 september is 2 weken opgeschoven naar woensdag 26 september a.s. om 19.30 uur in Café-Brasserie De Kiosk.

De dagexcursie vindt plaats op zaterdag 13 oktober! (zie pag. 3)

In de vorige Nieuwsflits stond per vergissing een andere datum genoemd.

Bericht van de voorzitter

Beste leden,

De afgelopen maanden hebben zich in onze lokale politiek wat ontwikkelingen voor gedaan. Zo wil het college van B&W onze subsidie over een periode van drie jaar afbouwen naar NUL. Dit is niet te accepteren en dit voornemen vroeg meteen om actie naar de raadsleden van onze gemeente. Ik heb de indruk dat men onze protesten heeft begrepen, alhoewel: zekerheid heb je pas als de begroting in het najaar wordt behandeld en wij definitief niet gekort worden.

Sterker nog: wij gaan voor méér subsidie, noodzakelijk om onze activiteiten goed uit te kunnen voeren. Immers wij willen toch méér leden. Daar wordt hard aan gewerkt. Wij hebben deze nieuwe leden om twee redenen nodig: in de eerste plaats voor inkomsten, maar belangrijker is: voor draagkracht binnen onze vereniging. Ik wijs u erop dat wij absoluut geen politieke partij willen zijn, maar met voldoende draagkracht kunnen wij de politiek wel beïnvloeden als het gaat om bescherming van ons cultureel erfgoed. Helaas is het noodzakelijk dat wij hierop een strenge controle uitoefenen.

Twee keer per jaar organiseren wij Algemene Ledenvergaderingen. Dan legt het bestuur aan u verantwoording af en het legt ook nieuwe voornemens aan u voor.

In 2013 zullen wij onze uiterste best doen om het aantal activiteiten uit te breiden.

U heeft er recht op als lid van onze kring om regelmatig iets van ons te verwachten.

Maar uw mening en uw stem ten aanzien van voorgenomen besluiten is voor ons van groot belang. De afgelopen jaren constateren wij dat de aanwezigheid van onze leden op een Algemene Ledenvergadering steeds bestaat uit eenzelfde groep mensen. Dat is nog steeds een grote groep, die aanwezig is, maar deze moet instemmen bij voorgenomen besluiten, ook voor de leden die *niet* aanwezig zijn. Uiteindelijk moet u dan op een later tijdstip vernemen wat besloten is, zonder dat u hierbij aanwezig was. Soms valt dit tegen en soms zijn het besluiten waar u zich best in kan vinden.

Nieuwsflitsen 2012-2013

	verschijnt op	kopij inleveren t/m
Nr. 6.	1 november	20 oktober
2013-nr. 1.	20 december	10 december
2013-nr. 2	1 maart	20 februari
2013-nr. 3	1 mei	20 april

Secretariaat heemkondekring:
Theo Schroemges, Scorpius 7,
5175 XM Loon op Zand. Tel. 363030. Email:
secretaris@heemkondekringloonoptsandt.nl

Het bestuur is van mening dat de groep die met de voorgenomen besluiten instemt best wat groter mag zijn. En hiermee kom ik dan terug op mijn eerdere opmerking over het verkrijgen van draagvlak. Ik doe hierbij dan ook een oproep aan u om op 26 september aanwezig te zijn. Noteert u deze datum alvast.

Wij willen van onze leden aan aantal dingen weten en de praktijk wijst uit dat het sneller en efficiënter gaat als wij onze vragen kunnen stellen tijdens de vergadering in plaats van het rondsturen van een enquêteformulier.

Ik hoop van harte dat u in mijn pleidooi gelooft en dat wij u mogen begroeten.

Met heemkundige groet,
André van Rijswoud, voorzitter.

Heemkundekring op Dag Van Loon

Op zondag 16 september vindt de Dag Van Loon plaats. Onze kring zal voor de eerste keer prominent met een stand aanwezig zijn.

Ondertussen wordt hard gewerkt aan promotiemateriaal waardoor wij goed opvallen.

Het doel om deel te nemen op deze dag, is dat wij bezoekers (voornamelijk Loonse mensen) actief zullen benaderen en vertellen over de activiteiten van onze kring. Voor nieuwe leden is er een aantrekkelijk welkomstgeschenk en een gepaste abonnementsvorm.

Hiernaast zullen wij de jaarboeken, ansichten en bidprentjes te koop aanbieden. Verder zal onze aanwezigheid er mede op gericht zijn om door onze enthousiaste verhalen mensen er toe te bewegen deel te nemen in een van onze werkgroepen.

Heemcentrum 't Schoor op bezoek in Loon op Zand

Zaterdag 18 augustus hebben een aantal vrijwilligers van het Heemcentrum 't Schoor uit Udenhout een bezoek gebracht aan Loon op Zand. Het was

Het Momersbos

De Waalwijkse heemkundekring "De Erstelinghe" komt binnenkort met de zomereditie van De Klopkei, waarin een artikel van ons lid Jan van Iersel is opgenomen onder de titel 'Frans Momers en het Momersbos bij De Efteling'.

Het gaat over de natuurbescherming een eeuw geleden, die toen vooral het particuliere initiatief was van de Vereniging Natuurmonumenten en van kapitaalcrachtige beleggers, zoals de kasteelheer Le Mire uit Udenhout en de Waalwijkse verzekeringsmaatschappij "Noord-Brabant". Zij kochten gronden in de Loonse en Drunense Duinen, die voor de omwonenden hoogstens nut hadden vanwege het hout. Wie ging er 'vroeger' geen krotten (dennenappels) rapen om de kachel mee aan te maken?

Ook Frans Momers uit Waalwijk kocht er gronden, zowel in opdracht van Natuurmonumenten als voor eigen rekening met als resultaat het natuurpark 'Momersbos', dat in de jaren 1950 in handen kwam van het recreatiepark De Efteling, dat thans zijn 60-jarig bestaan herdenkt en het Momersbos heeft omgedoopt tot het 'Loonsche land'. Het artikel gaat in op de persoon van Frans Momers, maar ook op de vraag waarom hij zijn grondbezit destijds niet aan Natuurmonumenten heeft verkocht of - anders gesteld - waarom Natuurmonumenten het Momersbos niet heeft aangekocht.

Jan van Iersel

---

een tegenbezoek na onze excursie naar Udenhout, waarover u in de vorige Nieuwsflitsen kon lezen.

De voorzitter van 't Schoor, Frans Goossens, schreef ons vorige maand in de bevestiging van de afspraak: *tot ziens en hopelijk mooi weer.*

Daar hadden wij voor gezorgd en bekapt met liters water en onder de bezielende leiding van Jan Vera, die onze bezienswaardigheden tot echte hoogtepunten wist op te sokkelen, is anderhalf uur gewandeld door het centrum van ons dorp.

Het enthousiasme en de interesse van de groep was groot en men wilde veel weten. Ook wist een van de deelnemers onze kennis nog wat uit te breiden.

Het was een gezellige middag en wij zullen in de toekomst ook andere heemkringen benaderen om tot een uitwisseling van deze activiteit te komen.

Boekentips

Lauran Toorians, lid van onze heemkundekring, deelt mee, dat er nog enkele exemplaren te koop zijn (à € 10,-) van het boek: *Pieter van Beers, De Heerlijkheid Venloen*, uitgegeven door de Stichting Stuijzand in 1999.

Ook geeft hij een tip i.v.m. onze dagexcursie: Er is in 2009 een boek verschenen: *Cock Gorisse e.a., Oosterhout niet van gisteren*. Lauran heeft daarin het hoofdstuk over de middeleeuwen geschreven.

Verdere info: laurantoorians@cs.com

Excursie 13 oktober: Op verkenning door Oosterhout

Op 13 oktober gaan we op verkenning door Oosterhout. We vertrekken, carpoolend, om 09.15 uur vanaf De Wetering.

We beginnen met een kopje koffie met gebak. Daarna leren we Oosterhout echt kennen tijdens een anderhalf uur durende gezonde stadswandeling, onder leiding van een ervaren VVV-gids, door het historisch centrum.

Hierna gaan we lunchen. Na de lunch verplaatsen we ons naar het Brabants Museum Oud Oosterhout.

Tijdens een rondwandeling door Brabants Museum Oud Oosterhout ziet u hoe Oosterhout er anno 1900 heeft uitgezien. Verspreid in het park zijn, in miniatuur, huizen en straatjes uit die tijd nabgebouwd. In het binnenmuseum is een collectie oude ambachten, werktuigen en gereedschappen, tot zelfs een heuse en nog werkende drukpers uit die tijd, te bewonderen.

De kosten bedragen, inclusief de koffie, de lunch en de eerste twee drankjes tijdens de lunch, € 25,- voor leden en € 30,- voor niet-leden.

Aanmelden kan tot 20 september door invulling van bijgevoegd inschrijfformulier of door een email te sturen naar: secretaris@heemkundekringloonoptsandt.nl EN de bijdrage over te maken op bankrekeningnummer 12.97.98.49.5 t.n.v. Heemkundekring Loon op Zand.

Dagexcursie zaterdag 13 oktober

Aanmelding voor ..... personen

Naam: .....

Adres: .....

Handtekening: .....

De bijdrage ad € 25,00 (leden) en/of € 30,00 (niet leden) per persoon heb ik bijgesloten

Inleveren bij het secretariaat: Scorpius 7, 5175 XM Loon op Zand

Monumentennieuws uit onze eigen omgeving

Den Bosch

Het huis De Moriaan aan de Markt is hoogstwaarschijnlijk het oudste huis van 's-Hertogenbosch.

Het pand dateert volgens sommige bronnen uit 1220 en hoort daarmee tot de top van de oudste woonhuizen in Nederland. Toch is duidelijk niet alles oud wat je aan de buitenkant ziet. Dat heeft te maken met een grondige restauratie, die het pand heeft ondergaan in de jaren 60. Degenen

die het pand toen hebben opgeknapt zijn wel erg tekeer gegaan. Het effect is onder meer een gek aanbouwtje, dat slechts heel erg vaag doet denken aan datgene wat er in de middeleeuwen stond. (Monumentje 23-7-2012)

Tilburg

Een gebouw komt niet op de monumentenlijst omdat het alleen maar mooi is. Cultuurhistorische of architectonische waarden spelen een veel belangrijkere rol. Het Paleis-Raadhuis in Tilburg belandde op de tweede plaats in de lijst van lelijke monumenten, die de internet-site "Monumentje" heeft aangelegd. Het volgende was daar op 31 juli te lezen: De argeloze reiziger die in het centrum van Tilburg belandt, zou zich heel even in de nabijgelegen Efteling kunnen wanen. Een raar sprookjeskasteeltje, compleet met torentjes en kantelen, prijkt op een groot plein in het centrum van de Brabantse stad. Het vele beton er omheen herinnert de reiziger eraan dat dit toch niet in het bekende pretpark is. Hij ziet het stadhuis van Tilburg. Een vreemde suikertaart, die wit afsteekt tussen de grauwe gebouwen er omheen. Het bouwwerk staat terecht op de rijksmonumentenlijst: van een gebouw als deze is er in Nederland echt geen tweede. Maar echt mooi is toch anders. De gekke torentjes en de speelgoedkanteeltjes maken het een soort opgeblazen poppenhuis.

In 1849 liet koning Willem II het als buitenpaleis

bouwen. De vorst hield van Tilburg en kwam er graag. Hij heeft niet van het paleis mogen genieten: Willem stierf kort voor de oplevering van het paleisje. Dat moest al herbestemd worden voordat

het af was.

Het neogotische gebouw is onder meer als school in gebruik geweest. Een zekere Vincent van Gogh is er ooit leerling geweest. In 1936 besloot het Tilburgse

bestuur er het stadhuis van te maken. De sloopwoede in de jaren 60 en 70 in de Brabantse stad spaarde het gebouw.

Zo heeft Tilburg een bijzonder stadhuis. Het Paleis Raadhuis is nu vooral in gebruik als trouwlocatie. Goed zo. Suikertaart hoort wel bij een bruiloft (Monumentje 31-7-2012).

Tilburg

Het Brabants Dagblad van 4 augustus meldde dat in de voormalige meisjesschool aan de Nijverstraat in Tilburg, later buurthuis Theresia, 22 starterswoningen gebouwd gaan worden. Omdat het bestemmingsplan aangepast moet worden loopt het project een half jaar vertraging op. Oorspronkelijk was de gemeente van plan de school te verkopen aan de EmTé aldaar, die er een parkeerterrein van wilde maken en de supermarkt uit wilde breiden. De buurt voerde echter actie om het gebouw te behouden en een herbestemming te geven. Dat is dus gelukt.

Oisterwijk/Moergestel

De gemeente Oisterwijk kijkt blijkbaar niet zo nauw als het over monumenten gaat. Men wil op het plein rond de Moergestelse kerk van alles gaan veranderen tot diep in de grond (infiltratiekelder voor regenwater) zonder dat men zich druk maakt over de archeologische gevoeligheid van deze plek. Noud Smits van heemkundekring "De Kleine Meijerij" wijst er terecht op, dat rond de oude dorpskerken bijna altijd sporen van de eerste bewoning in de grond te vinden zijn. "Ook hier zou toezicht kunnen voorkomen dat aannemers archeologische vondsten verdoezelen om hun deadline te halen, zoals eerder bij de aanleg van een bergbezinkbassin bij de Kerkhovense molen gebeurde."

Reeds twee keer eerder dit jaar was de gemeente Oisterwijk in het nieuws, omdat zij slordig omging met monumenten. Onder het Lindeplein in Oisterwijk werden archeologische vondsten gedaan en dezen zouden gevisualiseerd worden in het stratenpatroon en dat waren ze op het gemeentehuis vergeten.

En in de Schoolstraat aldaar werden plotseling alle bomen gekapt ondanks het advies van de welstandscommissie om de dorpse karakteristiek van deze straat te behouden, waarvoor ook de monumentencommissie zich in 2009 al sterk gemaakt had. De voorzitter van de welstandscommissie

schreef in de krant dat "gemandateerden in het gemeentelijk apparaat hun eigen gang gaan."

In de discussie rond het Moergestelse kerkplein bleek ook, dat ambtenaren vaak slecht op de hoogte zijn van de lokale situatie. Zij hadden het over een Super de Boer in Moergestel, die daar al jaren geleden werd gesloten. (Brabants Dagblad 1-2-2012 en 8-8-2012)

In Loon op Zand zijn er gelukkig nog ambtenaren, die toegeven, dat ze slecht op de hoogte zijn van de lokale situatie simpelweg door het feit, dat ze hier niet vandaan komen. "Daarom hebben wij jullie als heemkundekringen zo hard nodig", zei een van hen onlangs.

Ter verduidelijking

In de vorige Nieuwsflitsen stond een citaat uit De Telegraaf over de houding van enkele VVD- en CDA-kamerleden ten aanzien van de archeologiewetgeving.

Dat wij dit stukje plaatsten betekent niet dat wij het met die mening eens zijn, wat een enkele lezer veronderstelde. Het was bedoeld als een soort waarschuwing: zo gaat het als je de cultuurhistorie niet serieus neemt. Wellicht hadden we dit erbij moeten zetten. Onze excuses voor het eventueel opgeroepen misverstand.

De redactie

Schenkeningen

Onze heemkundekring ontving van:

- Annie Hamers: 2 foto's van huizen Immerseelstraat uit 1964/ 1965.
- Frits ten Horn: uit de nalatenschap van het echtpaar C. ten Horn- Verheyen een aantal negentiende-eeuwse foto's (zogenaamde cartes de visite), verder enkele foto's van het duo Van Stratum- Kolfshoten, enkele bid- en gedachtenisprentjes, ansichtkaarten, een herinneringsboekje aan de militairen die in 1940 in Nijmegen werden verpleegd, enkele kwitanties en offertes. Het zilveren kruis van het Nederlandse Rode Kruis dat aan freule Emilie is toegekend; zij werkte in haar Nijmeegse tijd als verpleegster.
- Melvin van Tiggelen: harenschraper (varkenslacht), looiersstootmes en klein schoenmakersmateriaal.
- Henriëtte van Hoorn: 5 grammofonplaten in originele opbergdoos met daarop opnamen van harmonie Concordia gemaakt 8 december 1950 en overhandigd door Chris Nijkamp. Het betreft een uitvoering van 4 muziekstukken. (Johan Coomans heeft ze op CD gezet).
- Frans van Venrooij een zakje met opdruk: van Van Loon Mode, HogeSteenweg, met daarin 16 kleine koperen belletjes, afkomstig van wijlen de moeder van Frans, mevrouw Antonia van Venrooij-Lommers.

Alle gevers hartelijk dank!